

had gehad, bevorderen zou dat er meer afstand kwam tussen het kabinet en de hoogste militairen – aangezien van die laatsten velen fel tegen overgave gekant waren, zou aldus het kabinet wellicht een vrijere hand krijgen om Washington en Londen te benaderen.

Het kabinet Soezoeki was op 7 april gevormd, Sjigemitsoe was als minister van buitenlandse zaken vervangen door Sjigenori Togo. Deze en de minister-president meenden dat gestreefd moest worden naar een einde van de oorlog, maar uit vrees voor defaitisten uitgekreten te worden durfden zij in de bijeenkomsten van de Opperste Oorlogsraad daar niet voor uit te komen. Die raad stelde dan ook op 30 april vast dat, als Duitsland capituleerde (dat deed het op 7 mei), het Japanse volk 'tot de laatste man verenigd' moest zijn, 'teneinde de overwinning te waarborgen, het vaderland te beschermen en de oorlog voort te zetten'¹, dat Japan zijn buitenlandse politiek op de Sowjet-Unie moest oriënteren en dat de oorlogsmoeheid onder de bevolking moest worden bestreden. 'The fact that they had nothing else to offer at this stage was', aldus Irije, 'an indication of the utter failure of leadership.'²

★

Hoe wijdverbreid in '45 de oorlogsmoeheid in Japan was, weten wij niet, maar het was een feit dat de burgerij de autoriteiten bleef gehoorzamen. Wellicht ook hechtten velen inderdaad geloof aan de officiële propaganda die beweerde dat de vijand, zo hij het waagde, Japans 'heilige grond' te betreden, dáár verpletterend zou worden verslagen. Begin april (veel te laat dus) was men begonnen aan het verplaatsen van de voor de oorlogsproductie belangrijkste industriële bedrijven, van welke men enkele honderden in onderaardse ruimten wilde onderbrengen (slechte coördinatie en het steeds gebrekkiger functionerend vervoer deden die dislocatie goeddeels mislukken). Voorts was op de dag waarop het kabinet-Soezoeki oprad, 7 april, bepaald dat in heel Japan drie onafhankelijke hoofdkwartieren zouden worden gevormd: een legerhoofdkwartier in de noordelijke en een in de zuidelijke helft van het land en een luchtmachthoofdkwartier voor het land als geheel. Ook het burgerlijk bestuur werd gedecentraliseerd: Japan werd in acht districten verdeeld, elk met

¹ Aangehaald in Akira Irije: *Power and Culture. The Japanese-American War*, p. 241. ² A.v.